

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи
з дисципліни

**«АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
ТУРИСТСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ»**

*(для студентів 4 і 5 курсів усіх форм навчання, освітньо-кваліфікаційного
рівня «бакалавр» напрямку підготовки 6.140101 – Готельно-ресторанна справа,
6.140103 – Туризм)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2017

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Аналіз діяльності підприємств туристської індустрії» (для студентів 4 і 5 курсів усіх форм навчання, освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямку підготовки 6.140101 – Готельно-ресторанна справа, 6.140103 – Туризм) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Н. М. Влащенко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 29 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. Н. М. Влащенко

Рецензент

І. М. Писаревський, доктор економічних наук, професор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою туризму і готельного господарства, протокол №1 від 28.08.2016 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ОСНОВНІ ВИМОГИ І СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	4
2 ВИХІДНІ ДАНІ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	7
3 ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	12
3.1 Вступ.....	12
3.2 Розділ 1. Характеристика підприємства.....	12
3.3 Розділ 2. Аналіз виробничої програми підприємства.....	14
3.4 Розділ 3. Аналіз показників з праці та її оплати.....	17
3.5 Розділ 4. Аналіз доходів.....	19
3.6 Розділ 5. Аналіз собівартості послуг.....	21
3.7 Розділ 6. Аналіз фінансових результатів діяльності готельного підприємства і його рентабельності.....	24
3.8 Висновки.....	26
ВИСНОВКИ.....	26
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	27
ДОДАТОК А.....	28

ВСТУП

Формування ринкових відносин вимагає від кожного учасника підприємницької діяльності уміння правильно аналізувати економічну інформацію і ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення з приводу інвестування своїх ресурсів у суб'єкти господарювання з метою отримання прибутку.

В умовах становлення та інтенсивного розвитку індустрії гостинності і туризму в нашій країні виникає необхідність оволодіння відповідними методами аналізу стану підприємств туріндустрії з метою забезпечення їх стабільного функціонування.

Процес переходу до ринкової економіки відбувається у досить складних умовах економічної політики підприємств туріндустрії. У системі фінансового, управлінського, податкового і статистичного обліку багато економічних показників, що характеризують підприємницьку діяльність, набувають нового значення, що актуалізує необхідність їх постійного і всебічного аналізу.

Метою розробки курсової роботи є закріплення теоретико-методологічних аспектів і практичного застосування прийомів та методів фінансово-економічного аналізу підприємств туріндустрії як запорука їх стабільного функціонування і розвитку в динамічному ринковому середовищі.

1 ОСНОВНІ ВИМОГИ І СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота (КР) студентом виконується відповідно до варіанта, що відповідає останній цифрі номера залікової книжки.

КР виконується машинописним способом за допомогою комп'ютера 14 шрифтом через полуторний інтервал або рукописним способом на одній стороні листа білого паперу формату А 4 (210 × 297 мм). Загальний обсяг курсової роботи складає не менше 30 сторінок.

Титульний аркуш курсового проекту оформляється відповідно до додатку.

При захисті студент повинен розкрити суть роботи, обґрунтувати виконані розрахунки, проаналізувати отримані результати, зробити висновки й відповісти на запитання викладача.

Курсова робота має таку структуру

Вступ

Розділ 1 Характеристика підприємства.

Розділ 2 Аналіз виробничої програми підприємства.

Розділ 3 Аналіз показників з праці та її оплати.

Розділ 4 Аналіз доходів.

Розділ 5 Аналіз собівартості послуг.

Розділ 6 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.

Висновки

Список літератури

Розділ 1 Характеристика підприємства

У даному розділі необхідно вказати наступні дані:

- 1) повне найменування готельного підприємства, рік введення в експлуатацію, форму власності, його юридичну адресу;
- 2) період функціонування протягом року (діє цілорічно або сезонне);
- 3) переважаючий контингент відвідувачів і функціональне призначення готелю;
- 4) структуру керування підприємством;
- 5) ціни на послуги розміщення в готелі за звітний рік;
- 6) структуру засобів розміщення готелю;
- 7) перелік основних і додаткових послуг, що надаються готелем з характеристикою відповідних служб.

Розділ 2 Аналіз виробничої програми підприємства

У даному розділі необхідно:

- 1) проаналізувати показники виробничої програми готельного підприємства у вартісному й натуральному вираженні;
- 2) за допомогою методу рядів динаміки визначити основні тенденції зміни показників виробничої програми;
- 3) побудувати графіки зміни основних показників виробничої програми готельного підприємства;
- 4) за допомогою факторного аналізу визначити структуру впливу факторів на зміну показників виробничої програми (виконати факторний аналіз методом ланцюгових підстановок);
- 5) проаналізувати структуру клієнтського потоку по країнах.

Розділ 3 Аналіз показників з праці та її оплати

У даному розділі необхідно:

- 1) визначити середньооблікову чисельність готельного підприємства;
- 2) розрахувати коефіцієнти інтенсивності руху кадрів (коефіцієнти обороту кадрів за надходженням, за вибуттям, плинності кадрів);
- 3) проаналізувати склад і структуру чисельності працівників за статтю, категоріями працівників;
- 4) проаналізувати тенденції зміни середньомісячної заробітної плати за допомогою методу рядів динаміки;
- 5) застосувати графічний метод до аналізованих показників (до яких саме показників він застосовуватиметься, студент вибирає самостійно).

Розділ 4 Аналіз доходів

У даному розділі необхідно:

- 1) проаналізувати склад і структуру доходів готелю;
- 2) застосувати метод рядів динаміки для вивчення тенденцій зміни доходів від надання основних послуг (розміщення);
- 3) графічно відобразити динаміку структури доходів готельного підприємства;
- 4) визначити структуру впливу факторів на зміну величини доходів підприємства (виконати факторний аналіз методом числення абсолютних різниць);
- 5) проаналізувати динаміку середнього тарифу на розміщення.

Розділ 5 Аналіз собівартості послуг

У даному розділі необхідно:

- 1) проаналізувати склад і структуру витрат готелю (угруповання за економічними елементами);
- 2) графічно відобразити структуру витрат за економічними елементами в звітному році;
- 3) за допомогою методу рядів динаміки визначити основні тенденції зміни собівартості послуг підприємства;
- 4) визначити структуру впливу факторів на зміну собівартості наданих ліжко-діб (провести факторний аналіз індексним методом);
- 5) проаналізувати тенденції зміни середнього тарифу на послуги розміщення.

Розділ 6 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

У цьому розділі необхідно:

- 1) на підставі вищеперелічених показників скласти звіт про фінансові результати діяльності готелю;
- 2) проаналізувати тенденцію зміни основних фінансових результатів діяльності підприємства (валового прибутку, результату від операційної діяльності, чистого прибутку);
- 3) застосувати до вищеперелічених показників метод рядів динаміки і графічний метод;
- 4) розрахувати показники ефективності функціонування готелю (загальну рентабельність витрат, рентабельність витрат основної діяльності, чисту рентабельність витрат).

Робота обов'язково повинна містити текстове пояснення розрахованих результатів. При побудові графіків обов'язково необхідно підписувати осі, проставляти значення аналізованих показників (підписи даних), указувати назву рисунків.

2 ВИХІДНІ ДАНІ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вихідні дані для виконання розділу 2 «Аналіз виробничої програми підприємства»

Показники	Варіант № 1			Варіант № 2			Варіант № 3			Варіант № 4			Варіант № 5		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Одноразова місткість готелю, місць	100	95	90	200	193	187	300	320	330	445	425	400	500	470	450
Кількість простой, лідко-діб	1500	1720	1827	3420	3950	4230	7500	7860	7920	9000	9500	10000	8500	9000	9200
Коефіцієнт завантаження, %	70	75	80	50	55	60	80	85	90	70	65	60	40	45	50
Середній тариф, грн	73	76	82	80	85	90	60	65	70	50	55	60	70	75	80

Показники	Варіант № 6			Варіант № 7			Варіант № 8			Варіант № 9			Варіант № 10		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Одноразова місткість готелю, місць	150	125	105	250	225	190	350	370	380	455	435	420	512	490	470
Кількість простой, лідко-діб	1300	1520	1727	2420	2950	3230	6500	6860	6920	8000	8500	9000	7500	8000	8200
Коефіцієнт завантаження, %	70	75	80	50	55	60	80	85	90	70	65	60	40	45	50
Середній тариф, грн	73	76	82	80	85	90	60	65	70	50	55	60	70	75	80

Вихідні дані для виконання розділу 3 «Аналіз показників з праці та її оплати»

Показники	Варіант № 1			Варіант № 2			Варіант № 3			Варіант № 4			Варіант № 5		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Чисельність працівників на початок року	175	171	205	27	23	19	10	8	6	42	46	78	27	23	19
Прийнято	35	40	10	9	8	10	2	3	7	10	42	15	9	8	10
Звільнено, в т.ч.	39	6	50	13	12	4	4	5	3	6	10	5	13	12	4
за власним бажанням	9	3	12	12	10	4	3	5	1	3	2	2	3	2	2
Чисельність працівників на кінець року	171	205	165	23	19	25	8	6	10	46	78	88	23	19	25
Середньомісячна з/п, грн.	1*20	1*60	1*90	1*30	1*50	1*70	1*20	1*40	1*60	1*30	1*60	1*80	1*10	1*30	1*40

Показники	Варіант № 6			Варіант № 7			Варіант № 8			Варіант № 9			Варіант № 10		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Чисельність працівників на початок року	281	271	301	165	161	175	27	23	19	11	7	13	44	54	74
Прийнято	135	140	110	35	20	10	9	8	10	2	7	2	23	35	9
Звільнено, в т.ч.	145	110	178	39	6	50	13	12	4	6	1	4	13	15	7
за власним бажанням	25	18	35	9	3	12	3	2	2	3	1	2	13	14	5
Чисельність працівників на кінець року	271	301	233	161	175	135	23	19	25	7	13	11	54	74	76
Середньомісячна з/п, грн.	1*30	1*50	1*70	1*10	1*30	1*60	1*20	1*40	1*70	1*20	1*40	1*50	1*20	1*30	1*50

* Примітка – Остання цифра залікової книжки

Вихідні дані для виконання розділу 4 «Аналіз доходів» (структура доходів готелю, %)

[illegible]

9

[illegible]

Вихідні дані для виконання розділу 5 «Аналіз собівартості послуг», %

Показники	Варіант № 1			Варіант № 2			Варіант № 3			Варіант № 4			Варіант № 5		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Матеріальні витрати	50	42	44	39	41	43	45	47	46	40	45	43	48	42	45
Витрати на оплату праці	21	20	23	26	27	28	21	23	24	24	21	20	22	21	20
Відрахування на соціальні заходи	7	6	8	9	9	9	7	7	8	8	7	7	7	7	7
Амортизація	12	19	15	14	13	10	14	12	10	16	15	15	13	15	14
Інші витрати	10	13	10	12	10	10	13	11	12	12	12	15	10	15	14
Всього, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Питома вага собівартості л-д наданих	60	58	55	70	72	75	50	45	40	75	70	65	58	53	50
Разом, тис. грн.	2484,12	2687,64	3120,78	3491,31	3865,54	4122,77	9293,12	10421,50	11216,67	6657,89	6988,21	7130,30	4950,12	5642,61	6022,57

Показники	Варіант № 6			Варіант № 7			Варіант № 8			Варіант № 9			Варіант № 10		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Матеріальні витрати	40	42	44	40	42	43	45	45	42	40	45	43	48	42	45
Витрати на оплату праці	25	22	20	26	27	28	21	23	24	24	21	20	22	21	21
Відрахування на соціальні заходи	8	8	7	8	9	9	7	7	8	8	7	7	7	7	7
Амортизація	17	16	17	14	11	10	15	13	12	15	14	14	13	16	15
Інші витрати	10	12	12	12	11	10	12	12	14	13	13	16	10	14	12
Всього, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Питома вага собівартості л-д наданих	70	72	75	50	45	40	60	58	55	58	53	50	75	70	65
Разом, тис. грн.	3450,87	3070,66	2830,09	6600,30	7776,38	8537,10	9211,30	9894,78	12220,51	9040,07	9685,55	9988,70	6197,84	7688,45	9459,37

**Вихідні дані для виконання розділу 6 «Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства»,
відсоток від статті «Інші витрати» (розділ 5)**

Показники	Варіант № 1			Варіант № 2			Варіант № 3			Варіант № 4			Варіант № 5		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Адміністративні витрати	40	40	35	35	40	40	35	40	35	40	45	40	40	40	35
Витрати на збут	40	35	40	45	35	40	25	25	25	20	25	30	40	35	40
Інші операційні витрати	20	25	25	20	25	20	40	35	40	40	30	30	20	25	25
Інші операційні доходи	10	13	12	11	10	10	13	12	11	10	10	13	10	13	12

Показники	Варіант № 6			Варіант № 7			Варіант № 8			Варіант № 9			Варіант № 10		
	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік	1 рік	2 рік	3 рік
Адміністративні витрати	40	40	35	35	40	40	35	40	35	40	45	40	40	40	35
Витрати на збут	40	35	40	45	35	40	25	25	25	20	25	30	40	35	40
Інші операційні витрати	20	25	25	20	25	20	40	35	40	40	30	30	20	25	25
Інші операційні доходи	10	13	12	11	10	10	13	12	11	10	10	13	12	11	10

3 ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1 Вступ

У вступі студент відображає цілі й завдання курсової роботи, а також проблеми, перспективи та основні тенденції розвитку туріндустрії в Україні.

3.2 Розділ 1. Характеристика підприємства

У пункті 1 цих методичних вказівок були сформульовані основні вимоги до написання даного розділу. Тому для наочності розглянемо характеристику готельного підприємства на прикладі пансіонату з лікуванням «Схід» м. Одеса.

Пансіонат розташований в центрі м. Одеси, в 7 – 10 хвилинах ходьби від набережної, магазинів і розважальних місць. Він був відкритий в 1999 р., працює цілорічно. Він має автономне тепло-, електро- і водопостачання, повне кондиціонування і американську систему водоочищення, забезпечує тепло, комфорт і затишок гостей пансіонату незалежно від сезону і погоди.

Пансіонат з лікуванням розміщений за адресою: Україна, м. Одеса, вул. Руданського, 23.

Пансіонат включає 48 номерів різних категорій. У кожному номері є кондиціонер, кольоровий телевізор (кабельне і супутникове телебачення), холодильник з міні-баром, телефон з можливістю виходу на міжміський зв'язок, ванна кімната (душ/ванна). Додатково в номерах категорій напівлюкс, люкс і апартамент є балкони, оснащені комплектами пластикових меблів, в номері – м'які меблі, фени й банні халати у ванній кімнаті.

Структура номерного фонду наведена в таблиці 1.1, ціни на розміщення в пансіонаті – у таблиці 1.2.

У пансіонаті є ресторан цілорічної дії. Ресторан розташований на 1-му поверсі будівлі пансіонату, складається з двох залів на 50 і 40 посадочних місць.

Таблиця 1.1 – Структура номерного фонду пансіонату за 3 рік

Номерний фонд	Кількість номерів	Кількість місць	Площа номера, м ²	Питома вага %
Одномісний	5	5	14	5,5
Двомісний стандарт	22	44	18	48,4
Напівлюкс	10	20	30	21,9
Двокімнатний люкс	9	18	74	19,8
Апартамент	2	4	104	4,4
Всього:	48	91	-	100

Сучасний інтер'єр, музичне устаткування і спеціальне освітлення дозволяють проводити будь-які святкові заходи, концерти. Обслуговування в ресторані здійснюється через офіціантів.

Таблиця 1.2 – Вартість мешкання на одну людину за добу за 3 рік, грн.*

Вид номера	Січень – квітень, жовтень – грудень	Травень, чер- вень, вересень	Липень, сер- пень
Одномісний	190	208	300
Двомісний стандарт	154	170	224
Напівлюкс	220	246	300
Двокімнатний люкс	274	330	429
Апартамент	412	576	852

* Ціна включає:

- сніданок в ресторані;
- ПДВ.

У холі пансіонату знаходиться лобі-бар, на другому поверсі – бар-більярд, оснащений двома столами для гри в російський більярд, в теплу пору року відкритий бар на літньому майданчику.

Додаткові послуги й інфраструктура

На другому поверсі пансіонату розташований критий плавальний басейн (15 × 6 м), обладнаний гідропушками для створення «штучної течії». Температура води в басейні +26 – +27 °С. У фінській сауні з кімнатою відпочинку можна не тільки чудово відпочити, але і покуштувати чай, приготований з кримських трав.

На першому поверсі є конференц-зал на 40 місць з усією оргтехнікою, необхідною для проведення семінарів, конференцій і презентацій. Надаються послуги з ксерокопіювання, факсимільного зв'язку, доступ до Інтернету, послуги перекладача.

Пляж пансіонату «Схід» знаходиться недалеко від готелю. На прилеглий до пансіонату території є парковка для автотранспорту. При необхідності надаються послуги трансферу.

Екскурсійне обслуговування

Розроблено більше 50 екскурсійних маршрутів по всьому Криму (піші, кінні, автомобільні, морські), організовуються пікніки, дайвінг-тури, рибалка і полювання.

Організація медичного обслуговування (лікування)

Медичний центр загальнотерапевтичного профілю займає другий поверх пансіонату. Лікувально-діагностичні процедури проводяться в кабінетах: гідроколонотерапії, фізіотерапії, ендоскопії, грязелікування, процедурному, косметичному і масажному кабінетах, УЗ діагностики, урологічному і кабінетах лікарів-фахівців.

Перелік медичних послуг складає більше 200 найменувань. Медичне обслуговування побудоване таким чином, що клієнт має можливість за своїм бажанням:

- купити медичну програму у складі медичної путівки;
- купити будь-який лікувально-оздоровчий (СПА) тур;
- замовити окремі медичні послуги.

Кадровий апарат готельного підприємства укомплектований кваліфікованими кадрами; 90% штатних співробітників підприємства мають середню спеціальну і вищу освіту, досвід роботи в готельній сфері.

3.3 Розділ 2. Аналіз виробничої програми підприємства

Основною діяльністю підприємств готельного господарства є надання ліжко-діб (л-д) для тимчасового мешкання і відпочинку вітчизняних і іноземних громадян.

Виробнича програма підприємства – це завдання за кількістю, якістю і асортиментом продукції, що випускається, або послуг, що надаються.

Для аналізу виробничої програми підприємств використовують як натуральні, так і вартісні показники. Натуральні показники зручно використовувати в тому випадку, якщо на підприємстві випускається однорідна продукція (надаються однотипні послуги). Виробнича програма, що обчислюється в натуральних показниках, дає змогу порівнювати показники за різні періоди часу.

У готельному господарстві натуральним показником є кількість ліжко-діб наданих. Розрахунок основних показників виробничої програми виконується у вигляді таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз показників виробничої програми готелю

Показники	1 рік	2 рік	3 рік
1 Одноразова місткість, місць			
2 Кількість ліжко-діб в інвентарі, л-д.			
3 Кількість простоїв, л-д.			
4 Кількість л-д в експлуатації, л-д.			
5 Коефіцієнт завантаження, %			
6 Кількість ліжко-діб наданих, л-д.			
7 Середній тариф, грн.			
8 Чистий дохід від реалізації ліжко-діб, тис. грн.			

Кількість ліжко-діб в інвентарі визначається як добуток одноразової місткості готелю на тривалість експлуатації за певний період (рік).

Кількість ліжко-діб в експлуатації – це різниця між ліжко-добами в інвентарі й кількістю простоїв (п. 2 – 3).

Кількість ліжко-діб наданих визначається як добуток л-д в експлуатації на коефіцієнт завантаження, поділена на 100.

Чистий дохід від реалізації ліжко-діб визначається як добуток ліжко-діб наданих на середній тариф.

За наслідками даних розрахунків студенти будують графік, що зображує основні тенденції зміни виробничої програми готельного підприємства (наприклад, динаміку ліжко-діб наданих і ліжко-діб в експлуатації; динаміку ліжко-діб в інвентарі, кількості простоїв і т. д.), а також роблять висновки за отриманими результатами.

Виробничу програму в натуральному вираженні (ліжко-добі надані) необхідно проаналізувати за допомогою методу рядів динаміки у вигляді таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Динаміка показників виробничої програми готелю

Показники	Роки		
	1/ формула розрахунку показника	2	3
Ліжко-днів наданих			
Абсолютний приріст, ліжко-днів			
а) ланцюговий	$y_n - y_{n-1}$		
б) базисний	$y_n - y_1$		
Темп зростання, %			
а) ланцюговий	$(y_n \div y_{n-1}) \cdot 100$		
б) базисний	$(y_n \div y_1) \cdot 100$		
Темп приросту, %			
а) ланцюговий	$\left (y_n - y_{n-1}) \div y_{n-1} \right \cdot 100$		
б) базисний	$\left (y_n - y_1) \div y_1 \right \cdot 100$		
Абсолютне значення 1% приросту, ліжко-днів	$0,01 \cdot y_{n-1}$		
Середній рівень ряду, ліжко-днів	$\sum_{i=1}^n y \div n$		
Середній темп зростання, %	$\sqrt[n]{(y_n \div y_1)} \cdot 100$		
Середній темп приросту, %	$\sqrt[n]{(y_n \div y_1)} \cdot 100 - 100$		

Факторний аналіз виробничої програми підприємства за допомогою методу ланцюгових підстановок виконують за наступною формулою:

$$Q_{л-д} = M \times K, \quad (2.1)$$

де $Q_{л-д}$ – кількість ліжко-днів наданих;

M – кількість ліжко-днів в експлуатації;

K – коефіцієнт завантаження.

Складають ланцюгову схему розрахунку, яка має наступний вигляд:

$$M_0 K_0 \rightarrow M_1 K_0 \rightarrow M_1 K_1. \quad (2.2)$$

1 Абсолютний вплив факторів:

1.1 Вплив фактора M (кількості ліжко-днів в експлуатації):

$$\Delta Q_M = M_1 K_0 - M_0 K_0; \quad (2.3)$$

1.2 Вплив фактора K (коефіцієнта завантаження):

$$\Delta Q_K = M_1 K_1 - M_1 K_0. \quad (2.4)$$

Сумарний абсолютний вплив:

$$\Delta Q = \Delta Q_M + \Delta Q_K. \quad (2.5)$$

2 Відносний вплив факторів:

2.1 Вплив фактора M (кількості ліжко-днів в експлуатації):

$$B_M = \Delta Q_M : Q_0 \times 100; \quad (2.6)$$

2.2 Вплив фактора К (коефіцієнта завантаження):

$$B_k = \Delta Q_k : Q_o \times 100. \quad (2.7)$$

Сумарний відносний вплив факторів:

$$B = B_m + B_k. \quad (2.8)$$

3 Питомий вплив факторів:

3.1 Питома вага впливу фактора М (кількості ліжок-діб в експлуатації):

$$Y_m = \Delta Q_m : \Delta Q \times 100; \quad (2.9)$$

3.2 Питома вага впливу фактора К (коефіцієнта завантаження):

$$Y_k = \Delta Q_k : \Delta Q \times 100. \quad (2.10)$$

Сумарний питомий вплив факторів:

$$Y = Y_m + Y_k. \quad (2.11)$$

Результати факторного аналізу оформляють у вигляді таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Результати розрахунку впливу факторів на зміну обсягу наданих послуг

Зміна аналізованого показника	Вплив факторів		Структура впливу факторів (питома вага), %
	Абсолютний, л-д.	Відносний, %	
Загальна зміна обсягу послуг			
Зокрема за рахунок:			
- збільшення (зниження) кількості ліжок-діб в експлуатації			
- збільшення (зниження) коефіцієнта завантаження			

За результатами проведеного факторного аналізу необхідно зробити висновки про величину й значущість впливу факторів на аналізований показник. Аналіз структури клієнтського потоку по країнах виконують у вигляді таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Порівняльний аналіз перебування клієнтів у готелі

Показники	1 рік		2 рік		3 рік	
	Осіб	%	Осіб	%	Осіб	%
1	2	3	4	5	6	7
Аналіз структури клієнтського потоку готелю						
Громадяни з країн далекого зарубіжжя						
Громадяни з країн близького зарубіжжя						
Громадяни України						
Всього:						
Аналіз структури реалізованих послуг готелю						
Показники	Л-д	%	Л-д	%	Л-д	%
Громадяни з країн далекого зарубіжжя						

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7
Громадяни з країн близького зарубіжжя						
Громадяни України						
Всього:						

Аналізуючи вищенаведену таблицю, необхідно дати оцінку тенденцій зміни кількості обслугованих клієнтів готелю, а також визначити її структуру. Загальна сума ліжко-днів перебування повинна відповідати розрахованому студентами показнику виробничої програми готелю (кількості ліжко-днів наданих). Кількість осіб, обслугованих в готелі за певний період (рік), визначається як відношення кількості ліжко-днів перебування до середньої тривалості перебування клієнтів у готелі. Останній показник студенти вибирають самостійно по кожній категорії туристів.

3.4 Розділ 3. Аналіз показників з праці та її оплати

Рациональне використання обслуговуючого персоналу – неодмінна умова, що забезпечує безперервність і якість процесу обслуговування і успішного виконання виробничої програми. Висока культура обслуговування в готельному господарстві залежить від організації праці й ефективності використання робочого часу.

Вивчення основних показників з праці та її оплати необхідно починати з динаміки кадрів готельного підприємства. Початкові показники для розрахунку наведені у завданні. На їх основі треба розрахувати середньооблікову чисельність готелю за кожний період за формулою:

$$Ч_{ср} = (Ч_{нр} + Ч_{кр}) : 2, \text{ осіб}, \quad (3.1)$$

де $Ч_{нр}$ – чисельність працівників на початок року, осіб;

$Ч_{кр}$ – чисельність працівників на кінець року, осіб.

Таблиця 3.1 – Динаміка кадрів готельного підприємства

Показники	1 рік	2 рік	3 рік
Чисельність працівників на початок року			
Прийнято			
Звільнено, в т.ч.			
за власним бажанням			
Чисельність працівників на кінець року			
Середньооблікова чисельність			

Коефіцієнти інтенсивності руху кадрів характеризуються наступними показниками:

Коефіцієнт плинності кадрів – це відношення чисельності звільнених за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни за звітний період до середньооблікової чисельності за цей період:

$$K_{п.к.} = U_{вб} / Ч_{ср}, \quad (3.2)$$

де $K_{п.к.}$ – коефіцієнт плинності кадрів;

$U_{вб.}$ – кількість звільнених за власним бажанням, осіб;

$Ч_{ср.}$ – середньооблікова чисельність працівників, осіб.

Коефіцієнт обороту кадрів за надходженням (Ко.н.) – це відношення кількості прийнятих на роботу до середньооблікової чисельності працівників за певний період:

$$Ко.н. = Ч_{пр} / Ч_{ср}, \quad (3.3)$$

де $Ч_{пр}$ – чисельність прийнятих на роботу, осіб;

$Ч_{ср}$ – середньооблікова чисельність працівників, осіб.

Коефіцієнт обороту кадрів за вибуттям (Ко.в.) – це відношення вибулих працівників до середньооблікової чисельності:

$$Ко.в. = Ч_{у} / Ч_{ср}, \quad (3.4)$$

де $Ч_{пр}$ – чисельність звільнених, осіб;

$Ч_{ср}$ – середньооблікова чисельність працівників, осіб.

Результати розрахунку оформляють у вигляді таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Показників інтенсивності руху кадрів, долі одиниці

Показники	1 рік	2 рік	3 рік
Коефіцієнт обороту кадрів за надходженням			
Коефіцієнт обороту кадрів за вибуттям			
Коефіцієнт плинності кадрів			

Наступним кроком в аналізі є вивчення складу й структури чисельності працівників за різними ознаками: за статтю, категоріями працівників. Аналіз складу і структури чисельності працівників рекомендується виконувати у вигляді таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Структура кадрів підприємства

Найменування показника	1 рік		2 рік		3 рік	
	Осіб	%	Осіб	%	Осіб	%
1	2	3	4	5	6	7
Середньооблікова чисельність працівників						
1. Угрупування за статтю:						
чоловіків						
Жінок						

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6	7
2. Угрупування за категоріями працівників:						
персонал, служби прийому і обслуговування						
працівники поверхових служб						
інші						

Аналізуючи цю таблицю, необхідно вивчити динаміку структури кадрів підприємства, визначити, яка група працівників (співробітників) і з якого підрозділу найбільш численна; наскільки інтенсивно відбувається зміна структури кадрів підприємства і за яких причин.

У даному розділі можна графічно відобразити зміну таких показників, як: середньооблікова чисельність співробітників; коефіцієнтів, що відображають інтенсивність руху кадрів; структуру кадрів підприємства (або динаміку структури). Студенти самостійно вибирають вигляд графіка і показники, що відображаються на них, і будують 1 – 2 графіки в цьому розділі.

Останнім кроком в даному розділі є вивчення середнього рівня заробітної плати. Цей показник необхідно проаналізувати за допомогою методу рядів динаміки у вигляді таблиці 3.4 (аналогічно табл. 2.2).

3.5 Розділ 4. Аналіз доходів

Одним з найважливіших показників роботи підприємства є показники обсягів реалізації, надання послуг в грошовому вираженні – доходи підприємства (доходи від основної, додаткової діяльності підприємства, інші доходи).

Для аналізу складу і структури доходів готельного підприємства дані необхідно подати у вигляді таблиці 4.1.

Таблиця 4.1 – Склад і структура доходів готельного підприємства

Показники	1 рік		2 рік		3 рік	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Загальна сума доходів, зокрема:						
Доходи від надання ліжко-діб						
Доходи від спортивно-оздоровчих послуг						
Доходи від підприємств ресторанного господарства						
Доходи від інших додаткових послуг						
Доходи від розважальних установ						

Доходи від надання ліжко-діб у вартісному виразі переносимо з таблиці 2.1. Інші види доходів розраховуються за пропорцією по даним із завдання (с. 9). Як правило, для готельного підприємства найбільшими є доходи від надання послуг розміщення (мешкання) як у вартісному вираженні, так і в питомій вазі. У зв'язку з цим даний показник (доходи від надання ліжко-діб) треба проаналізувати за допомогою методу рядів динаміки в таблиці 4.2 (за аналогією з табл. 2.2) і зробити відповідні висновки про виявлені тенденції змін.

Доходи готельного підприємства представлені без урахування ПДВ, тобто чисті доходи.

Факторний аналіз необхідно провести методом числення абсолютних різниць, і у результаті розрахунків визначити вплив факторів на загальну зміну доходів:

$$D=Q \times T, \quad (4.1)$$

де D – доходи, тис. грн.

Q – обсяг реалізації послуг, ліжко-діб;

T – середній тариф на одну ліжко-добу, грн.

Початкові дані для проведення факторного аналізу треба подати у вигляді таблиці 4.3.

Таблиця 4.3 – Показники роботи готелю за 1 – 3 роки

Показники	Роки	
	1	3
Доходи від реалізації ліжко-діб, тис. грн.		
Фактори, що впливають на зміну доходів:		
– кількість наданих ліжко-діб, тис. л-д.		
– середній тариф однієї ліжко-добы, грн.		

Середній тариф дається у завданні, кількість ліжко-діб наданих вже розрахована в розділі 2.

Абсолютний вплив факторів:

Вплив фактора Q (кількості ліжко-діб наданих):

$$\Delta D_Q = (Q_1 - Q_0) \times T_0. \quad (4.2)$$

Вплив фактора T (середнього тарифу):

$$\Delta D_T = (T_1 - T_0) \times Q_1. \quad (4.3)$$

Сумарний абсолютний вплив факторів:

$$\Delta D = \Delta D_Q + \Delta D_T. \quad (4.4)$$

Відносний вплив факторів:

Вплив фактора Q (кількості ліжко-діб наданих):

$$B_Q = \Delta D_Q : D_0 \times 100. \quad (4.5)$$

Вплив фактора T (середнього тарифу):

$$B_T = \Delta D_T : D_0 \times 100. \quad (4.6)$$

Сумарний відносний вплив факторів:

$$B = B_Q + B_T. \quad (4.7)$$

Питома вага впливу факторів:

Питома вага впливу фактора Q (кількості ліжок-діб наданих):

$$Y_Q = \Delta D_Q : \Delta D \times 100. \quad (4.8)$$

Питома вага впливу фактора T (середнього тарифу):

$$Y_T = \Delta D_T : \Delta D \times 100. \quad (4.9)$$

Сумарний питомий вплив факторів:

$$Y = Y_Q + Y_T. \quad (4.10)$$

Результати аналізу оформляють у вигляді таблиці 4.4.

Таблиця 4.4 – Результати розрахунку впливу факторів на зміну доходів від реалізації ліжок-діб

Зміна аналізованого показника	Вплив факторів		Структура впливу факторів (питома вага), %
	Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %	
Загальне зростання (зниження) доходів, зокрема за рахунок:			
- збільшення (зменшення) середнього тарифу			
- зростання (скорочення) обсягу ліжок-діб наданих			

За результатами проведеного факторного аналізу треба зробити висновки про величину і значущість впливу факторів на зміну аналізованого показника.

Аналіз доходів готельного підприємства закінчується вивченням тенденцій зміни середнього тарифу на розміщення. Необхідно графічно представити зміну середнього тарифу і зробити висновки.

3.6 Розділ 5. Аналіз собівартості послуг

Економіка готельного підприємства повністю залежить від того, наскільки правильно і чітко використовується матеріально-технічна база, чи ефективна її експлуатація, тобто яким чином і в якій величині формуються експлуатаційні витрати.

Собівартість продукції (робіт, послуг) підприємства складається з витрат, пов'язаних з використанням у процесі виробництва продукції (робіт, послуг) природних ресурсів, матеріалів, палива, енергії, трудових ресурсів та інших витрат на виробництво і реалізацію і складає виражену у вартісній формі сукупність матеріальних, трудових та інших витрат, пов'язаних з наданням і реалізацією цих робіт або послуг.

Показники для аналізу складу і структури видатків готельного підприємства необхідно подати у вигляді таблиці 5.1.

Аналізуючи дану таблицю, треба дати оцінку тенденціям зміни економічних елементів протягом аналізованого періоду і пояснити виявлені зміни як у вартісному виразі, так і в питомій вазі собівартості послуг.

Таблиця 5.1 – Групування витрат за економічними елементами

Найменування показника	1 рік		2 рік		3 рік	
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%
Матеріальні витрати						
Витрати на оплату праці						
Відрахування на соціальні заходи						
Амортизація						
Інші						
Всього:						

Цей аналіз необхідно доповнити побудовою графіка (діаграми) структури собівартості послуг готелю за звітний період.

Собівартість ліжко-діб наданих необхідно проаналізувати за допомогою методу рядів динаміки у вигляді таблиці 5.2.

Більш детально слід дослідити фактори, що впливають на зміну собівартості ліжко-діб наданих. Розрахунок впливу факторів на зміну витрат виконують за допомогою факторного аналізу індексним методом. Залежність собівартості виразимо наступною формулою:

$$Z = Q \times C, \quad (5.1)$$

де Z – витрати на надання ліжко-діб, тис. грн.

Q – кількість наданих ліжко-діб, тис. л-д.;

C – середня собівартість однієї ліжко-добы, грн.

Вплив кожного фактора визначимо шляхом ділення показників звітнього року на базисний:

$$I_Q = Q_1 : Q_0; \quad (5.2)$$

$$I_C = C_1 : C_0. \quad (5.3)$$

Дані для факторного аналізу подаємо в таблиці 5.3.

Таблиця 5.3 – Показники собівартості послуг

Показники	1 рік	3 рік	Індексний показник*
Витрати на надання ліжко-діб, тис. грн.			
Фактори, що впливають на зміну витрат:			
– кількість ліжко-діб наданих, тис. л-д.			
– середня собівартість однієї ліжко-добы, грн.			

* індексний показник має бути округленим не менш ніж до сотисячних (до 5 знаків після коми)

Середня собівартість однієї ліжко-добі визначається як відношення витрат на надання ліжко-діб до обсягу реалізованих послуг (ліжко-діб наданих).

1 Абсолютний вплив факторів:

1.1 Вплив кількості наданих ліжко-діб (фактор Q):

$$\Delta Z_Q = Z_0 \times (I_Q - 1) \quad (5.4)$$

1.2 Вплив зміни собівартості однієї ліжко-добі (фактор C):

$$\Delta Z_C = Z_0 \times I_Q \times (I_C - 1) \quad (5.5)$$

1.3 Сумарний абсолютний вплив факторів:

$$\Delta Z = \Delta Z_Q + \Delta Z_C \quad (5.6)$$

2 Визначимо відносний вплив факторів шляхом ділення абсолютного впливу кожного фактора на базисне значення суми витрат, помножене на 100%.

2.1 Відносний вплив кількості наданих ліжко-діб (фактор Q):

$$B_Q = \Delta Z_Q : Z_0 \times 100. \quad (5.7)$$

2.2 Відносний вплив зміни собівартості однієї ліжко-добі (фактор C):

$$B_C = \Delta Z_C : Z_0 \times 100. \quad (5.8)$$

2.3 Сумарний відносний вплив факторів:

$$B_Z = B_Q + B_C. \quad (5.9)$$

3. Розрахуємо питому вагу впливу факторів на загальну зміну суми витрат шляхом ділення впливу факторного значення на загальну зміну витрат і помножимо на 100%:

3.1 Питома вага впливу фактора Q:

$$Y_Q = \Delta Z_Q : \Delta Z \times 100. \quad (5.10)$$

3.2 Питома вага впливу фактора C:

$$Y_C = \Delta Z_C : \Delta Z \times 100. \quad (5.11)$$

3.3 Сумарний питомий вплив факторів:

$$Y = \Delta Z_Q + Y_C \quad (5.12)$$

Результати аналізу оформлюємо у вигляді таблиці 5.4.

Таблиця 5.4 – Аналіз впливу факторів на загальну зміну витрат

Показники	Вплив факторів		Структура впливу факторів (питома вага), %
	Абсолютний, тис. грн	Відносний, %	
Загальна зміна витрат, зокрема за рахунок:			
– зростання (зниження) обсягу ліжко-діб наданих			
– збільшення (зменшення) середньої собівартості однієї ліжко-добі			

За результатами проведеного факторного аналізу треба зробити висновки про величину і значущість впливу факторів на зростання (зменшення) аналізованого показника.

Аналіз собівартості послуг закінчуємо вивченням тенденцій зміни середньої собівартості послуг розміщення (за аналогією з аналізом середнього тарифу з розділу 4).

3.7 Розділ 6. Аналіз фінансових результатів діяльності готельного підприємства і його рентабельності

Узагальнююча оцінка фінансового стану підприємства проводиться на основі таких показників, як прибуток і рентабельність.

Прибуток – це частина виручки, що залишається у підприємства після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією продукції (послуг, що надаються) та іншими видами діяльності.

Аналіз фінансових результатів діяльності готелю виконуємо у вигляді таблиці 6.1.

Таблиця 6.1 – Фінансові результати діяльності готелю, тис. грн.

Показники	1 рік	2 рік	3 рік
1 Чистий дохід від надання послуг			
2 Собівартість наданих послуг			
3 Валовий прибуток (збиток)			
4 Адміністративні витрати			
5 Витрати на збут			
6 Інші операційні витрати			
7 Інші операційні доходи			
8 Результат від операційної діяльності			
9 Податок на прибуток			
10 Чистий прибуток			

Чистий дохід від надання послуг переносимо з розділу 4. Собівартість наданих послуг визначаємо як суму матеріальних витрат, витрат на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи та амортизації (з розділу 5).

Валовий прибуток визначаємо як різницю між чистим доходом від надання послуг і собівартістю наданих послуг (п. 1 – 2).

Результат від операційної діяльності визначається як різниця між валовим прибутком (збитком) і адміністративними витратами, витратами на збут та іншими операційними витратами плюс інші операційні доходи (п. 3 – 4 – 5 – 6 + 7).

У зв'язку з прийняттям нової редакції Податкового Кодексу України було змінено ставку податку на прибуток, який планується скоротити за чотири роки (з 2010 по 2014 рр.) з 25 до 18%:

- з 1 квітня 2011 року по 31 грудня 2011 року включно – 23 відсотки;
- з 1 січня 2012 року по 31 грудня 2012 року включно – 21 відсоток;
- з 1 січня 2013 року по 31 грудня 2013 року включно – 19 відсотків;
- з 1 січня 2014 року – 18 відсотків.

Податок на прибуток розраховується в тому випадку, якщо результат від операційної діяльності приймає позитивне значення.

Чистий прибуток визначаємо як різницю між результатом від операційної діяльності і податком на прибуток.

Після визначення основних фінансових результатів діяльності готельного підприємства необхідно дати оцінку отриманим результатам, вказати причини позитивних і негативних тенденцій їх зміни.

Чистий прибуток треба проаналізувати за допомогою методу рядів динаміки в таблиці 6.2, а також графічно відобразити тенденції зміни валового прибутку, результату від операційної діяльності і чистого прибутку (на одному графіку).

У цьому розділі потрібно провести розрахунок і проаналізувати показники ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Вони представлені наступними показниками рентабельності витрат:

Рентабельність витрат основної діяльності є відношення валового прибутку від реалізації послуг до собівартості наданих послуг:

$$P_{вод} = \frac{ПВ}{С} \cdot 100, \% \quad (6.1)$$

де $P_{вод}$ – рентабельність витрат основної діяльності, %;
 $ПВ$ – валовий прибуток від реалізації послуг, тис. грн.;
 $С$ – собівартість послуг, тис. грн.

Загальна рентабельність витрат визначається як відношення прибутку, отриманою в цілому по підприємству (результат від операційної діяльності) до загальних витрат (суми собівартості послуг, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат):

$$P_{заг.} = \frac{РОД}{ЗВ} \cdot 100, \% \quad (6.2)$$

де $P_{заг.}$ – загальна рентабельність витрат, %;
 $РОД$ – результат від операційної діяльності, тис. грн.;
 $ЗВ$ – загальні витрати, тис. грн.

Чиста рентабельність витрат визначається як відношення чистого прибутку (прибутку після оподаткування) до загальних витрат:

$$P_{чист.} = \frac{П_{чист.}}{ЗВ} \cdot 100, \% \quad (6.3)$$

де $P_{чист.}$ – чиста рентабельність витрат, %;
 $П_{чист.}$ – чистий прибуток, тис. грн.;
 $ЗВ$ – загальні витрати.

Результати аналізу рентабельності витрат готелю оформлюємо у вигляді таблиці 6.3 та на рисунку «Динаміка рентабельності витрат».

Аналіз фінансових результатів діяльності готельного підприємства закінчуємо висновками щодо тенденцій зміни аналізованих рентабельностей витрат, а також виявленням причин подібних змін.

Таблиця 6.3 – Рентабельність витрат готелю, %

Показники	1 рік	2 рік	3 рік
Рентабельність витрат основної діяльності			
Загальна рентабельність витрат			
Чиста рентабельність витрат			

3.8 Висновки

Підводячи підсумки аналізу, за проведеними розрахунками необхідно зробити короткі висновки по кожному розділу і в цілому дати оцінку господарській діяльності готельного підприємства за аналізований період. Особливу увагу слід приділити проблемним моментам в його функціонуванні, виявленню вузьких місць для того, щоб залежно від виявлених проблем надалі визначити шляхи і резерви підвищення ефективності діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Аналіз економічної динаміки дозволяє прогнозувати межі зростання готельного підприємства, визначати не тільки його поточну, але й довгострокову інвестиційну політику на основі вивчення:

- предмету, змісту і рівнів фінансово-економічного аналізу;
- видів фінансово-економічного аналізу, а також особливостей його організації на підприємствах туризму;
- методів фінансово-економічного аналізу і його характерних рис;
- основних способів (прийомів) фінансово-економічного аналізу;
- причин виникнення і ознак неефективної роботи підприємств туризму.

При виконанні курсової роботи було:

- використано сучасні методики проведення аналізу і розрахунків основних економічних показників діяльності підприємства (підрозділу);
- оцінено виробничо-економічний потенціал підприємства (підрозділу), розраховано обсяги його діяльності та динаміку розвитку, здійснено довгостроковий прогноз;
- застосовано навички побудови ефективно діючого механізму діяльності підприємств туріндустрії;
- розроблено заходи щодо підвищення ефективності діяльності підприємств туріндустрії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бандурка А. М. Финансово-экономический анализ / А. М. Бандурка. – Харьков : Ун-т внутр. дел, 1999. – 394 с.
2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств / О. І. Гадзевич. – Київ : Кондор, 2004. – 180 с.
3. Доля В. Т. Экономический анализ: теория и практические методики / В. Т. Доля. – Київ : Кондор, 2003. – 208 с.
4. Житна І. П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємства / І. П. Житна, А. М. Нескреба. – Київ : Вища шк., 1992. – 191 с.
5. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу / В. М. Івахненко. – Київ : Знання-Пресс, 2002. – 190 с.
6. Іващенко В. І. Економічний аналіз господарчої діяльності / В. І. Іващенко, М. А. Болюх. – Київ : ЗАТ «Нічлава», 1999. – 204 с.
7. Калина А. В. Современный экономический анализ и прогнозирование (микро и макроуровень) / А. В. Калина. – Київ : МАУП, 1998. – 266 с.
8. Костюк В. О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства / В. О. Костюк. – Харьков : ХНАМГ, 2000. – 103 с.
9. Мец В. О. Економічний аналіз / В. О. Мец. – Київ : КНЕУ, 2001. – 236 с.
10. Прыкина Л. В. Экономический анализ предприятия / Л. В. Прыкина. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 407 с.
11. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посібник / Ю. С. Цал-Цалко. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 360 с.
12. Чумаченко М. Економічний аналіз / М. Чумаченко. – Київ : КНЕУ, 2001. – 540 с.

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

Факультет менеджменту
Кафедра туризму і готельного господарства

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни
Аналіз діяльності підприємств туріндустрії

Варіант № ____

Виконав: студент 5 курсу
групи ТУР (ГОТ) 20_
Іванов Іван Іванович

Перевірив:

Харків – 20__

Навчальне видання

Методичні вказівки

до виконання курсової роботи
з дисципліни

«АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТСЬКОЇ ІНДУСТРІЇ»

*(для студентів 4 і 5 курсів усіх форм навчання, освітньо-кваліфікаційного
рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.140101 – Готельно-ресторанна справа,
6.140103 – Туризм)*

Укладач: **ВЛАЩЕНКО** Наталія Миколаївна

Відповідальний за випуск *І. М. Писаревський*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2017, поз. 452 М

Підп. до друку 23.02.2017

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,1

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4705 від 28.03.2014 р.